

Harsányi Kálmánról, Herczeg Ferencről figyelemreméltó dolgokat tud mondani. A tárgy jelentőségéhez mérten kissé hosszadalmasan foglalkozik az a nézetrel, miért fordította le Petőfi Coriolanust és szembeszáll azzal a nézetrel, mintha Petőfi Coriolanusban rokonalakot látott volna. Egy másik értekezésben Hamlet és Ofélia viszonyát tárgyalja, legvégül Molière Tartuffejéhez ír «előszót». Ezek a tanulmányok világirodalmi tájékozottságáról és nagy olvasottságáról tesznek tanubizonyságot, de bennünket magyar szempontból mégis csak azok a cikkei érdekelnek legjobban, melyek a jelenlegi felvidéki irodalom problémáival foglalkoznak. Keller Imre sokkal inkább benne él a felvidéki irodalmi életben, mintsem, hogy objektivitását teljesen meg tudná őrizni. A kritikátlanság átka «Szlovenszkón» című elvi jelentőségű cikkében túlságosan sötéten látja a felvidéki irodalmi viszonyokat, noha egyes megállapításainak helyességét nem lehet tagadni. A kritika hiánya valóban sok kárt okozott a Felvidéken, de viszont a kibontakozó irodalom első éveiben nem is lett volna helye egy világirodalmi szintről ítélező kritikának. Ez elfojtotta volna a kezdő kísérleteket, melyekből ma már mégis egy életképes, eredeti irodalom kezd kisarjadni. Különben maga Keller sem kerülheti el egészen a kritikátlanság vádját Merényi Gyuláról írt tanulmányában, amikor ezt a korán elhunyt és kétségtelenül nagyon tehetséges fiatal poétát a legnagyobbakkal állítja egy sorba. Keller írói egyénisége, nagy műveltsége legjobban a «Könyv csődje» című tanulmányában jut kifejezésre, mely pesszimiztikus hangja és túlsúlyoltsága ellenére is széles horizontot tanuskodik.

Keller Imre jól tette, hogy nem riadt vissza előfizetési felhívásainak «csődjéről» és ezt a könyvet mégis kiadta. Megérdemli, hogy észrevegyük és a felvidéki magyar irodalom érdekében várakozással nézzünk további működése elé.

F. Gy.

Pákozdy Ferenc: Embermérleg. Versek. «Szemem a messzi eget issza, ó ez a régi, égi vágy, minden izem magasra vágy s mindig a földre hullott vissza...» Ez a négy sor tükrözteti legjobban a fiatal költő alaphangulatát. A mai fiatal költőnemzedék bízó, hívó optimizmusával szemben valami fáradt lemondás, a küzdelemnek előre való

feladása hatja át ezt a lírát, sok könny, sok sírás, sok gyász. Csak kollektív költeményeiben csendül fel a harc-vágy, magában nem hisz, de az emberiségben igen: «Hinni, hinni, de nem magamban, élni, élni nem magamért, de minden, minden emberért.» Nem új hangok ezek, az újkori lírának hagyományos öröksége. Legújszerűbben hatnak Pákozdynek Mária- és Krisztusversei. Ezek nagyon emberi versek, az istenhívőség minden páthosza nélkül, mégis mélyesen vallásosak. Nem élménytartalma teszi Pákozdyt költővé, hanem művészi formaérzéke. Mondanivalóját a legkötöttebb formába, a szonettbe öltözteti. Ezt a formát mesterien kezeli. Szonettjein nem érzik semmi mesterkéeltség, természetesen ömlenek és valami finom egyszerűség hatja őket át. A mai líra bőbeszédű, sokszor bombasztikus szabadversei után valóságos felelősségű jelenetek ezek a tiszta, egyszerű, finomcspkézetű költemények. /

A magyar tanya. A magyar tanya kérdésével, amely nemzetgazdasági szempontból egyike a legfontosabb közéleti problémáknak, Gesztelyi Nagy László két könyvben foglalkozik. Az első füzetterjedelmű munka, melynek címe «A magyar tanyarendszer kialakulása», megismertet bennünket a tanyakérdés megértéséhez szükséges történeti előzményekkel. Alapos képzettséggel s a vonatkozó irodalom pontos felhasználásával mutatja ki, hogy a tanyarendszer oka a városok nagy határa s a lakosság elszaporodása. Külön foglalkozik egész sereg nagyhatárú városunkkal és megállapítja, hogy «a magyar tanyarendszer teljesen rendszertelenül, ötletszerűleg, vagy a gazdasági viszonyok kényszerhatása következtében, a múlt század közepe táján alakult ki úgy, amint az ma szemünk előtt áll».

A másik könyv, amelynek címe «A magyar tanyakérdés», a tanya jelenével, utolsó fejezete pedig a magyar tanyavilág jövőjével foglalkozik. Tárgyának gyakorlatias természeténél fogva legtöbb gondot fordít a tanyarendszer bajainak feltárására. Ismertetését az egyes tanyatípusok külső képének megrajzolásával kezdi, majd áttér a tanyai élet sok-sok problémája közül a legfontosabbak fejtegetésére. Megállapítja a tanyai lakosságnak kielégítésre váró vallási szükségleteit s arra a meggyőződésre jut, hogy minden tanyai körzetnek